

Sygn. akt: III AUa 2199/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 18 lipca 2014 r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący: SSA Jacek Zajązkowski

Sędziowie: SSA Janina Kacprzak

SSA Iwona Szybka (spr.)

Protokolant: st.sekr.sądowy Patrycja Stasiak

po rozpoznaniu w dniu 17 lipca 2014 r. w Łodzi

sprawy **J. P.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w P.**

o ustalenie kapitału początkowego,

na skutek apelacji wnioskodawczyni

od wyroku Sądu Okręgowego w Płocku

z dnia 25 lipca 2013 r., sygn. akt: VI U 618/12;

1. zmienia zaskarżony w punkcie drugim oraz poprzedzające go decyzje organu rentowego i zalicza J. P. do ustalenia wartości kapitału początkowego okres pracy od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. w (...) jako okres składkowy;

2. oddala apelację w pozostałym zakresie;

3. przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Apelacyjnego w Łodzi radcy prawnemu R. R. kwotę 442,80 (czteryście czterdzieści dwa 80/100) złotych tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w drugiej instancji.

Sygn. akt III AUa 2199/13

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 2 kwietnia 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. dokonał ustalenia kapitału początkowego J. P.. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1980-1989, co dało wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 32,45 %. Okresy składkowe wyniosły 4 lata, 3 miesiące i 11 dni, okresy nieskładkowe (to jest okres sprawowania opieki na dzieckiem) wyniosły 2 lata, 9 miesięcy i 11 dni.

Decyzją z dnia 8 maja 2012 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. ponownie ustalił kapitał początkowy J. P.. Do ustalenia wartości kapitału początkowego ZUS przyjął podstawę wymiaru ustaloną w decyzji z dnia 2 kwietnia 2012 r. Skorygowano przyjęte do ustalenia wartości kapitału początkowego okresy składkowe, które zostały przyjęte w wymiarze 5 lat, 1 miesiąca i 2 dni.

Decyzją z dnia 22 lutego 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. ponownie ustalił kapitał początkowy J. P.. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych 1980-1989, co dało wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego 34,83 %. Skorygowano przyjęte do ustalenia wartości kapitału początkowego okresy składkowe, które zostały przyjęte w wymiarze 6 lat i 3 miesiące. Okresy nieskładkowe (to jest okres sprawowania opieki na dzieckiem od 21 marca 1996 r. do 31 grudnia 1998 r.) wyniosły 2 lata, 9 miesięcy i 11 dni. Kapitał początkowy ustalony na dzień 1 stycznia 1999 r. wyniósł 40.688,12 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego ZUS nie uwzględnił okresu ubezpieczenia w Czechosłowacji od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980r. co uzasadnił tym, że w przyszłości J. P. może ubiegać się o świadczenie emerytalno – rentowego z instytucji ubezpieczeniowej tego kraju. Nie uwzględnił także okresu zarejestrowania w PUP jako osoby bezrobotnej bez prawa do zasiłku w okresie od 15 listopada 1991 r. do 13 kwietnia 1994 r.

J. P. odwołała się od wymienionych decyzji dotyczących przeliczenia kapitału początkowego.

W odwołaniu od decyzji z dnia 2 kwietnia 2012 r. wniosła o ustalenie kapitału początkowego z uwzględnieniem: (1) jednego roku nauki w Szkole Rolniczej w D. koło M.; (2) trzech lat nauki w latach 1972-1975 w (...) Szkole Zawodowej w M.; (3) okresu zatrudnienia od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. w Czechosłowacji; (4) okresu zatrudnienia w Wojewódzkim Zakładzie (...) w K. od 1 lipca 1980 r. do 31 lipca 1980 r.; (5) wynagrodzenia z okresu zatrudnienia w KWK (...) w K. w latach 1980-1984 w kwotach wyższych niż uwzględnione przez ZUS; (6) okresu sezonowego zatrudnienia w Cukrowni (...) w latach 1988-1989; (7) okresu wychowania dziecka; (8) okresu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 1984 roku.

W odwołaniu od decyzji z dnia 8 maja 2012 r. podniosła te same zarzuty co w odwołaniu do decyzji z dnia 2 kwietnia 2012 r.

W odwołaniu od decyzji z dnia 22 lutego 2013 r. zarzuciła nie zaliczenie okresów składkowych jak poprzednio oraz wskazała na pracę w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16-roku życia.

Postanowieniem z dnia 17 października 2012r. Sąd Okręgowy połączył powyższe sprawy do wspólnego rozpoznania i rozstrzygnięcia.

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 25 lipca 2013 r. Sąd Okręgowy w Płocku w punkcie pierwszym umorzył postępowanie w części dotyczącej zaliczenia do stażu pracy zatrudnienia J. P. w Cukrowni (...) w G. od 30 września 1988 r. do 23 grudnia 1988 r. oraz od 9 października 1989 r. do 21 grudnia 1989 r.; w punkcie drugim oddalił odwołania w pozostałej części; w punkcie trzecim orzekł o kosztach zastępstwa procesowego.

Wydając zaskarżony wyrok sąd pierwszej instancji za podstawę orzeczenia przyjął następujące ustalenia faktyczne: J. P., urodzona (...), w dniu 13 października 2011 r. wystąpiła do ZUS o ustalenie kapitału początkowego. W okresie od 1 września 1971 r. do 26 czerwca 1972 r. uczyła się w Szkole Rolniczej w D. koło M.. Następnie podjęła naukę w (...) Szkole Zawodowej w M. od 1 września 1972 r. do 20 czerwca 1975 r. W okresie od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w (...) na terenie Czechosłowacji. Od 1 lipca 1980 r. do 31 lipca 1980 r. wnioskodawczyni pracowała w Wojewódzkim Zakładzie (...) w K.. Od 15 sierpnia 1980 r. do 31 lipca 1984 r. wnioskodawczyni była zatrudniona w Kopalni (...) jako salowa. Następnie odwołująca pracowała w Cukrowni (...) jako pracownik sezonowy od 30 września 1988 r. do 23 grudnia 1988 r. oraz od 9 października 1989 r. do 21 grudnia 1989 r. W okresie od 21 marca 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. J. P. zajmowała się opieką nad córką M. P.. Ustalen stan faktyczny Sąd Okręgowy dokonał na podstawie dokumentów zgromadzonych w aktach ZUS i aktach

sądowych oraz zeznań odwołującej. W kwestii kwestionowanych przez wnioskodawczynię okresów Sąd wskazał, że okres wychowania dziecka od 21 marca 1996 r. do 31 grudnia 1998 r. został już uwzględniony w kapitale początkowym zgodnie z wnioskiem. Także okresy zatrudnienia w Wojewódzkim Zakładzie (...) w K. od 1 do 31 lipca 1980 r. oraz pracy w KWK (...) w K. od 15 sierpnia 1980 r. do 31 lipca 1984 r. organ rentowy zaliczył do kapitału w decyzji z dnia 2 kwietnia 2012 r. Z kolei okresy pracy sezonowej w Cukrowni w G. od 30 września 1988 r. do 23 grudnia 1988 r. i od 9 października 1989 r. do 21 grudnia 1989 r. zostały uwzględnione jako okresy składkowe w decyzji o przeliczeniu kapitału początkowego z dnia 22 lutego 2013 r. W konsekwencji powyższych ustaleń Sąd Okręgowy stwierdził, że odwołanie wnioskodawczyni zasługiwało na uwzględnienie jedynie odnośnie zatrudnienia w Cukrowni (...), ale dopiero po przedstawieniu nowych dowodów tj. złożenia przez J. P. dwóch świadectw pracy z dnia 14 czerwca 2012 r. wystawionych przez następcę prawnego cukrowni (...) S.A. w Z.. Z uwagi na fakt, że organ rentowy decyzją z dnia 22 lutego 2013 r. okresy pracy od 30 września 1988 r. do 23 grudnia 1988 r. i od 9 października 1989 r. do 21 grudnia 1989 r. uwzględnił w kapitale początkowym Sąd Okręgowy postępowanie w zakresie dotyczącym tych okresów umorzył na podstawie art. 477¹³ k.p.c.

W pozostałym zakresie odwołanie ubezpieczonej Sąd Okręgowy ocenił jako niezasadne. Odmawiając uwzględnienia okresu składkowego od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. na terenie Czechosłowacji Sąd Okręgowy wskazał na regulację rozporządzenia RADY (EWG) NR 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we Wspólnocie, która w art.48 wskazuje, że instytucja Państwa Członkowskiego nie jest zobowiązana do przyznawania świadczeń z tytułu okresów ukończonych z uwzględnieniem stosowanego przez nią ustawodawstwa, które podlegają uwzględnieniu w momencie realizacji ryzyka, jeżeli: długość tych okresów jest krótsza niż jeden rok, oraz przy uwzględnieniu jedynie tych okresów nie zostało nabyte prawo do świadczeń na podstawie tego ustawodawstwa. Wskazując na powyższe Sąd wskazał, że zagraniczne okresy ubezpieczenia przebyte zgodnie z ustawodawstwem państwa członkowskiego innego niż Polska w wymiarze co najmniej 1 rok, nie podlegają uwzględnieniu przy obliczeniu kapitału początkowego.

Uwzględnienia przy ustalaniu wartości kapitału początkowego okresów ubezpieczenia społecznego rolników Sąd Okręgowy odmówił z powołaniem się na przepis art. 174 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych argumentując, że w przepisie tym okresy ubezpieczenia społecznego rolników oraz pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 lat nie zostały wymienione. Sąd zaznaczył, że okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, na co odwołująca złożyła dowody w trakcie postępowania, będą możliwe do uwzględnienia dopiero przy ustaleniu emerytury.

Powołując się na art. 6 ust. 2 pkt. 3 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz regulujące zatrudnianie młodocianych przepisy ustawy z dnia 2 lipca 1924 r. w przedmiocie prac młodocianych i kobiet, art. 117 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 7 czerwca 1927 r. o prawie przemysłowym, dekret z dnia 2 sierpnia 1951 r. o pracy i szkoleniu zawodowym młodocianych w zakładach pracy i ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczaniu do określonej pracy i warunkach zatrudniania młodocianych w zakładach pracy oraz o wstępnym stażu pracy, a także orzecznictwo Sądu Najwyższego i sądów powszechnych Sąd I instancji wskazał, że podstawą zaliczenia okresów zatrudnienia młodocianego do okresów składkowych jest nawiązanie stosunku pracy (umowy o naukę zawodu lub w celu przygotowania zawodowego) pomiędzy młodocianym a pracodawcą. Sąd Okręgowy zaznaczył, że z informacji wystawionej przez Dyrektora Zespołu Szkół nr (...) w M. z dnia 28 lutego 2013 r. wynika, że Zespół Szkół nr (...) w M. nie jest i nigdy nie był szkołą przyzakładową. Uczniowie odbywający praktykę zawodową nigdy nie otrzymywali z tego tytułu wynagrodzenia, w związku z tym okresu tego nie można zaliczyć do stażu pracy. Odwołująca również w toku swoich zeznań przyznała, że nie otrzymywała w trakcie praktyk szkolnych żadnego wynagrodzenia. Natomiast odnośnie Szkoły Rolniczej w D. koło M. Starostwo Powiatowe w M. w piśmie z dnia 26 lutego 2013 r. podało, że wskazana szkoła nie była w nadzorze starostwa, toteż nie posiada żadnej dokumentacji z tej szkoły. Odwołująca nie przedłożyła żadnych dowodów na okoliczność wykonywania płatnego zatrudnienia w trakcie szkoły zawodowej.

Apelację od powyższego wyroku wniosła J. P. osobiście. Zakwestionowała ustalony staż ubezpieczeniowy, który według jej wyliczeń wynosi łącznie 36 lat i 20 dni, z czego okres ubezpieczenia z ZUS wynosi 13 lat, 3 miesiące i 17 dni, a okres ubezpieczenia społecznego rolników wynosi 22 lata, 9 miesięcy i 3 dni. Podniosła zarzut nie uwzględnienia w stażu okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, okresów nauki w szkole, okresu podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników, okresu zatrudnienia w Czechosłowacji od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r.

W piśmie procesowym datowanym 4 października 2013 r. (skierowanym do Sądu Apelacyjnego w Łodzi w dniu 4 listopada 2013 r.) pełnomocnik ubezpieczonej podtrzymał żądanie ubezpieczonej uwzględnienia przy ustalaniu kapitału początkowego następujących okresów: okresu pracy w gospodarstwie rolnym, okresu nauki w szkole przy przyjęciu za podstawę wymiaru składek minimalnego wynagrodzenia, okresu pracy w Czechosłowacji przy przyjęciu za podstawę wymiaru składek wynagrodzenia w koronach pomnożonego przez 4, okresu opłacania składek na KRUS od 1 września 1984 r. do 31 grudnia 1998 r. Dodatkowo wniósł o przyjęcie za okres pracy w Kopalni (...) rzeczywistych dochodów uwzględniających trzynastki, barbórki i inne dodatkowe świadczenia (zwrot kosztów odzieży, dodatek na wsparcie małżeństwa, wkłady). Pełnomocnik wniósł o zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu w wysokości 150 % kosztów minimalnych przewidzianych przepisami plus udowodnione koszty podróży do Ł.

Na rozprawie apelacyjnej w dniu 17 lipca 2014 r. pełnomocnik wnioskodawczyni poparł apelację oraz wniósł o zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu, oświadczając że koszty nie zostały pokryte w całości lub części. Sprecyzował, że wnosi o zmianę wyroku Sądu Okręgowego, ewentualnie o jego uchylenie i o uchylenie poprzedzających go decyzji i przekazanie sprawy do ponownego rozpatrzenia. Zarzucił naruszenie art. 6 ust. 2 pkt. 1 lit c w zw. z art. 174 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS poprzez nie zaliczenie pracy okresu pracy w Czechosłowacji do ustalania wartości kapitału początkowego. Pełnomocnik poparł wnioski dowodowe zawarte w piśmie procesowym z dnia 4 lipca 2014 r. Pełnomocnik wniósł o uwzględnienie wszystkich okresów wskazanych przez ubezpieczoną, w szczególności okresów nauki, okresu pracy w gospodarstwie rolnym rodziców, okresu pracy w Czechosłowacji, wynagrodzenia rzeczywiście otrzymanego w Kopalni (...), czyli z uwzględnieniem trzynastek i barbórek oraz odprawy na zagospodarowanie wykazanych w przedłożonym przez ubezpieczoną zaświadczeniu. Ostatecznie pełnomocnik ubezpieczonej sprecyzował apelację w ten sposób, że w kwestii okresu pracy w Czechosłowacji od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. wniósł o ustalenie, że wnioskodawczyni ma prawo zaliczenia tego okresu do kapitału początkowego, z pozostawieniem kwestii wynagrodzenia uzyskanego przez wnioskodawczynię w tym okresie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w drodze odrębnej decyzji (protokół rozprawy min. 09.12 – 18.45, 20.30 – 30.20).

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja J. P. jest zasadna tylko w zakresie w jakim żądała uwzględnienia do ustalenia wartości kapitału początkowego okresu zatrudnienia na terenie Czechosłowacji od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. jako okresu składkowego. W pozostałej części apelacja ubezpieczonej nie zasłużyła na uwzględnienie, ponieważ nie zawierała żadnych argumentów, które mogłyby podważyć prawidłowe ustalenia dokonane przez Sąd pierwszej instancji.

Odnosnie pracy w Czechosłowacji, to nie było sporne zatrudnienie ubezpieczonej w zakładzie (...) w byłej Czechosłowacji w okresie od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. Z zaświadczenia wystawionego w dniu 28 maja 1983r. przez Wydział Zatrudnienia i Spraw Socjalnych Urzędu Wojewódzkiego w C. (k. 12 akt rentowych) wynika, że ubezpieczona w okresie od 24.09.1975r. do 31.03.1980r. pracowała na terenie Czechosłowacji / zakład (...) / w ramach umowy międzyrządowej, a stosunek pracy został rozwiązany w związku z wygaśnięciem umowy o pracę. Zatrudnienie potwierdza też znajdujące się w katach rentowych na k. 10 zaświadczenie pracodawcy. Spór w niniejszej sprawie dotyczył zagadnienia, czy okres ten podlega uwzględnieniu przy ustalaniu wartości kapitału początkowego zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Sąd I instancji, dzieląc stanowisko organu rentowego, uznał, że zagraniczne okresy ubezpieczenia, dłuższe niż jeden rok, z tytułu których może zostać przyznane prawo do świadczenia z tego ubezpieczenia obciążają zagraniczną instytucję ubezpieczeniową, stąd nie podlegają one uwzględnieniu przy obliczaniu wielkości kapitału początkowego. Powyższe stanowisko Sądu Okręgowego i organu rentowego jest błędne. Za jednoznaczne i utrwalone

w orzecznictwie uznać należy stanowisko wedle którego jeżeli umowy międzynarodowe przewidywały transfer i pracę obywateli polskich na rzecz zagranicznych pracodawców, to praca świadczona w ramach tych umów była traktowana na równi z zatrudnieniem w Polsce i uwzględniana na tych samych zasadach, jak to zatrudnienie. Stąd praca obywateli polskich za granicą, objęta takimi umowami, uwzględniana jest przy ustalaniu prawa i wysokości świadczeń, także poprzez wyliczenie kapitału początkowego bez względu na opłacanie składek na ubezpieczenie (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 sierpnia 2007 r. sygn. II UK 17/07, opubl. LEX nr 1001291). W wyroku z dnia 22 czerwca 2006 r. sygn. I UK 356/05 Sąd Najwyższy stwierdził, że okres zatrudnienia w Czechosłowacji na podstawie skierowania do pracy w oparciu o umowę z dnia 17 lipca 1972 r. zawartą pomiędzy Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej o współpracy w zakresie zatrudnienia obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w uspołecznionych przedsiębiorstwach gospodarczych Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej podlega uwzględnieniu przy ustalaniu kapitału początkowego (opubl. OSNP 2007/13-14/202, LEX nr 278535). Pogląd ten podzielił Sąd Najwyższy w późniejszym wyroku z dnia 2 września 2009 r. sygn. II UK 30/09 (opubl. OSNP 2011/9-10/128, LEX nr 794864), w którym wyraził nadto stanowisko, że do ustalania kapitału początkowego nie mają zastosowania przepisy rozporządzenia Rady Europy (EWG) nr 1408/71 z dnia 14 czerwca 1971 r. w sprawie stosowania systemów zabezpieczenia społecznego do pracowników najemnych, osób prowadzących działalność na własny rachunek i do członków ich rodzin przemieszczających się we wspólnocie, gdyż kapitał początkowy nie jest świadczeniem emerytalnym a stanowi jedynie część wysokości tzw. nowej emerytury. Stąd też na etapie jego ustalania brak jest podstaw do stosowania przepisów rozporządzenia 1408/71, gdyż jego art. 45 i nast. obejmują zakresem regulacji kwestie ustalania wysokości świadczeń emerytalnych. W konsekwencji Sąd Najwyższy uznał, że w celu ustalenia kapitału początkowego należy zastosować wyłącznie przepisy polskie, a więc art. 174 ust. 2 w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit c ustawy emerytalnej, których językowe brzmienie nie pozostawia wątpliwości, że okres zatrudnienia w Czechosłowacji na podstawie skierowania do pracy w oparciu o umowę z dnia 17 lipca 1972 r. o współpracy w zakresie zatrudnienia obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w uspołecznionych przedsiębiorstwach gospodarczych Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej podlega uwzględnieniu przy ustalaniu kapitału początkowego. Przywołane stanowisko Sądu Najwyższego Sąd Apelacyjny w składzie niniejszym w pełni podziela. W odniesieniu do Czechosłowacji podstawą współpracy międzynarodowej w zakresie zatrudniania pracowników była zawarta między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w dniu 17 lipca 1972 r. umowa o współpracy w zakresie zatrudnienia obywateli Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w uspołecznionych przedsiębiorstwach gospodarczych Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej, oraz zawarte w jej wykonaniu porozumienie między Ministrem Pracy Płac i Spraw Socjalnych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Federalnym Ministerstwem Pracy i Spraw Socjalnych Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej w sprawie czasowego zatrudniania pracowników polskich w uspołecznionych przedsiębiorstwach gospodarczych Czechosłowackiej Republiki Socjalistycznej. Na mocy zaś art. 174 ust. 1 pkt. 1 w zw. z art. 6 ust. 2 pkt. 1 lit. c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych przy ustalaniu kapitału początkowego jako okresy składkowe przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia obywateli polskich za granicą - w organizacjach międzynarodowych, zagranicznych instytucjach i w zakładach, do których zostali skierowani w ramach współpracy międzynarodowej lub w których byli zatrudnieni za zgodą właściwych władz polskich. W sytuacji apelującej, która świadczyła pracę w byłej Czechosłowacji na podstawie odpowiedniego skierowania do tej pracy właśnie w ramach umowy międzynarodowej, czas tej pracy podlega uwzględnieniu do stażu ubezpieczeniowego, jako okres składkowy, na podstawie przepisu art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy o emeryturach i rentach z FUS mimo, że składki na ubezpieczenie nie zostały uiszczone w krajowej instytucji ubezpieczeniowej. Inną natomiast kwestią będzie w przyszłości ustalanie wysokości świadczenia, w przypadku którego zastosowanie, w zakresie w jakim wskazywał na to organ rentowy, znajdują przepisy rozporządzenia Rady Europy (EWG) nr 1408/71. Dopiero bowiem w przypadku ustalenia, że z tytułu zagranicznego okresu ubezpieczenia skarżąca uzyskała świadczenie z czeskiej instytucji ubezpieczeniowej, a zdecydowałaby się ona na pobieranie świadczenia z dwóch systemów, to okresy ubezpieczenia za granicą podlegałyby odpowiednio wyłączeniu przy obliczaniu świadczenia krajowego (polskiego) (por. cyt. wyżej wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 września 2009 r. sygn. II UK 30/09; a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 30 października 2012 r. sygn. III AUa 835/12, opubl. LEX nr 1237331).

Odnosnie okresu pracy ubezpieczonej w gospodarstwie rolnym rodziców po ukończeniu 16-roku życia oraz okresu opłacania przez nią składek na ubezpieczenie społeczne rolników od 1984 roku. Trafnie Sąd pierwszej instancji odmówił uwzględnienia wymienionych wyżej okresów do ustalenia kapitału początkowego. Kapitał początkowy dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się według zasad określonych w art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, który modyfikuje w stosunku do zasad ogólnych reguły ustalania podstawy wymiaru oraz liczby okresów składkowych i nieskładkowych. I tak, na podstawie art. 174 ust. 2 ustawy do stażu ubezpieczeniowego przyjmuje się okresy składkowe wymienione w art. 6 i nieskładkowe wymienione w art. 7. Niewątpliwie jest to zawężenie w stosunku do zasad ogólnych, gdyż do obliczania emerytury na podstawie art. 53, oprócz okresów wymienionych w art. 6 i 7, uwzględnia się - pod pewnymi warunkami - wymienione w art. 10 ust. 1 ustawy okresy opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników, przypadające przed dniem 1 lipca 1977 r. okresy prowadzenia gospodarstwa rolnego po ukończeniu 16 roku życia oraz przypadające przed dniem 1 stycznia 1983 r. okresy pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia. Należy zaakceptować stanowisko, że katalog z art. 174 ust. 2 ustawy ma charakter zamknięty w tym sensie, że okresy w nim nieprzewidziane nie mogą zostać uwzględnione. Możliwość zatem uznania, że wskazany okres wpływa na wysokość hipotetycznej emerytury ustalonej na dzień 1 stycznia 1999 r. istnieje tylko wtedy, gdy okres ten można zakwalifikować do jednego z okresów wymienionych w art. 6 i 7 ustawy (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 11 marca 2005 r., sygn. III AUa 1380/04, opubl. OSA 2006/6/20, LEX nr 166814, a także wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 18 czerwca 2013 r., sygn. III AUa 92/13, opubl. LEX nr 1430780). Z uwagi na brak odesłania w art. 174 ust. 2 do przepisu art. 10 stwierdzić trzeba, że nie istnieje podstawa prawna, która uzasadniałaby żądanie ubezpieczonej w zakresie uwzględnienia okresów pracy w gospodarstwie rolnym przy ustalaniu wysokości kapitału początkowego.

Odnosnie okresów nauki w Szkole Rolniczej w D. od 1 września 1971 r. do 26 czerwca 1972 r. i w (...) Szkole Zawodowej w M. od 1 września 1972 r. do 20 czerwca 1975 r. Także i w odniesieniu do tych okresów zasadnie Sąd Okręgowy odmówił ich uwzględnienia do ustalenia kapitału początkowego. W uzasadnieniu zaskarżonego wyroku Sąd Okręgowy dokładnie wyjaśnił motywy, którymi się kierował odmawiając uwzględnienia wymienionych okresów do ustalenia kapitału początkowego. Ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji Sąd Odwoławczy akceptuje, traktując je jak własne i nie widząc w związku z tym konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania. Żądania zaliczenia okresów nauki apelująca i reprezentujący ją fachowy pełnomocnik nie poparli racjonalną argumentacją. Podkreślenia wymaga, że przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych zawierające katalog okresów składkowych i nieskładkowych, uwzględnianych przy ustalaniu stażu pracy warunkującego prawo do emerytury lub renty oraz ich wysokość, nie przewidują możliwości uwzględniania okresu edukacji na poziomie uzyskiwania podstawowych kwalifikacji zawodowych, a więc okresu nauki w szkole zawodowej, technikum czy liceum, nawet jeśli program nauki przewidywał także naukę zawodu, np. w warsztatach szkolnych. Natomiast zgodnie z art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy uwzględnieniu podlegają przypadające przed dniem 15 listopada 1991 r. okresy zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975 r., albowiem w tym czasie osoby te były objęte obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Tak więc jeżeli młodociany odbywał praktyczną naukę zawodu w zakładzie pracy, na podstawie umowy zawartej między nim a zakładem pracy, okres praktycznej nauki zawodu podlega uwzględnieniu przy ustalaniu prawa do emerytury lub renty oraz przy ustalaniu wysokości tych świadczeń. W takim bowiem przypadku młodociany podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a w związku z tym była za niego opłacana składka na ubezpieczenie społeczne (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 18 marca 2009 r. sygn. III AUa 1213/08, opubl. OSA 2011/5/57-63, LEX nr 530999). Prawdłowo przytoczone przez Sąd I instancji akty prawne wskazują, że obowiązujący do 1974 roku (to jest do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy) system prawny przewidywał odrębność prawną uczniów szkół zawodowych wszystkich typów i szczebli, także w czasie odbywania praktycznej nauki zawodu w zakładach pracy (na podstawie umów zawartych przez szkoły z zakładami pracy) oraz młodocianych pracowników zatrudnionych przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę zawartej pomiędzy młodocianymi pracownikami a zakładem pracy, określającej wzajemne prawa i obowiązki stron. Przepisy ustawy z dnia 2 lipca 1958 r. o nauce zawodu, przyuczenia do określonej pracy i warunkach

zatrudnienia młodocianych w zakładach pracy oraz wstępnym stażu pracy, obowiązującej do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, wymagały formy pisemnej dla zawarcia wymienionej w jej tytule umowy pomiędzy zakładem pracy a młodocianym pracownikiem. W świetle przedstawionych regulacji oczywistym jest, iż dla wykazania, że dany okres stanowi okres składkowy, o którym mowa w art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS bezwzględnie wymaganym jest przedstawienie dokumentów potwierdzających fakt zatrudnienia przez zakład pracy w celu przyuczenia do zawodu na podstawie indywidualnej umowy o pracę i wymogu tego nie może zastąpić powoływanie się wyłącznie na okoliczność nauki w zasadniczej szkole zawodowej (podobnie Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 28 marca 2013 r. sygn. III AUa 1362/12, opubl. LEX nr 1311958). Bezspornie poza świadectwami potwierdzającymi ukończenie wskazanych wyżej szkół apelująca nie przedłożyła jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego, iż w spornych okresach posiadała status pracownika młodocianego, o którym mowa w przepisie art. 6 ust. 2 pkt. 3. Wobec powyższego stanowisko Sądu I instancji odmawiające uznania okresów nauki w Szkole Rolniczej w D. i w (...) Szkole Zawodowej w M. za okresy składkowe w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych było prawidłowym.

Odnosnie podstawy wymiaru składek za okres zatrudnienia w KWK (...) w K. od 15 sierpnia 1980 r. do 31 lipca 1984 r. Wymieniony okres zatrudnienia w Kopalni (...) został uwzględniony w wymiarze wskazanym w zaświadczeniu wystawionym przez pracodawcę w dniu 29 listopada 2011 r., zaś przyjęte za podstawę wymiaru składek wynagrodzenie zostało ustalone zgodnie z zaświadczeniem o zatrudnieniu i wynagrodzeniu wystawionym przez pracodawcę na druku Rp-7 w dniu 30 listopada 2011 r. Niniejsze zaświadczenie zostało wystawione na podstawie list płac i kartotek z wynagrodzeniami, od których zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia społeczne. W zaświadczeniu wykazano stałe składniki wynagrodzenia, składniki zmienne (trzynastki za lata 1983-1984) i świadczenia w naturze (węgiel za lata 1982-1984) a pominięto odprawę na zagospodarowanie w kwocie 71.560 zł wypłaconą w marcu 1985 r., od której, zgodnie z poświadczeniem pracodawcy, składki na ubezpieczenia społeczne nie zostały odprowadzone. Analizując przedmiotową sprawę zauważyć należy, że w toku postępowania przed Sądem Okręgowym ubezpieczona kwestionowała przyjęte do ustalenia wartości kapitału początkowego zarobki za okres pracy w Kopalni (...) w latach 1980-1984 (odwołania str. 4 verte akt sprawy VI U 618/12, k. 40 verte akt sprawy VI U 723/12,), ale nie zgłosiła żadnych wniosków dowodowych na okoliczność, że wskazane w zaświadczeniu (...) wynagrodzenia są w zaniżonej wysokości. Wnioski dowodowe, tj. dowód z przesłuchania ubezpieczonej, dowód z zeznań świadków R. W. i G. F. na okoliczność wysokości świadczeń uzyskiwanych przez ubezpieczoną w Kopalni (...) oraz dokumentacji osobowej i płacowej z tego okresu, zgłosiła dopiero w piśmie z dnia z dnia 4 lipca 2014 r. Sąd Apelacyjny na podstawie art. 381 kpc pominął te dowody bowiem strona mogła je powołać przed sądem i instancji i potrzeba ich powołanie nie wynika później. Profesjonalny pełnomocnik nie wskazał na żadne okoliczności uprawniające do uwzględnienia przez Sąd Apelacyjny zgłoszonych przez siebie wniosków dowodowych. Na tle zgromadzonego materiału dowodowego zarzut apelacyjny, że wskazane w zaświadczeniu (...) zarobki są zaniżone, uznać należy za bezzasadny. Brak podstaw faktycznych i prawnych aby do wynagrodzeń doliczyć barbórki za lata 1980-1984, trzynastki za lata 1980-1982, zwrot kosztów odzieży, wkłady oraz kwotę odprawy na zagospodarowanie w wysokości 71.560 zł. Z obu zaświadczeń Rp 7 wynika, że zostały wskazane wszystkie składniki wynagrodzenia, które zostały wypłacone ubezpieczonej w okresie od 15 sierpnia 1980r. do 31 lipca 1984r. od których zostały odprowadzone składki na ubezpieczenia społeczne, w tym także wynagrodzenia za lipiec 1984r. wypłacone w październiku 1984r. i trzynastkę za 1984r. wypłaconą 7 marca 1985r. w kwocie 6286 zł. Zaznaczenia w tym miejscu wymaga, iż do ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych może być uwzględnione tylko wynagrodzenie faktyczne wypłacone i od którego zakład pracy odprowadził należne składki na ubezpieczenia społeczne. Jego wysokość musi być niewątpliwa i bezwarunkowa, a nie jedynie prawdopodobna. W przypadku składników wynagrodzeń zmiennych niezbędne jest istnienie dowodów potwierdzających nie tylko fakt ich wypłaty w określonej wysokości, ale i możliwość zakwalifikowania do wynagrodzeń podlegających oskładkowaniu. Podsumowując powyższe rozważania wskazać należy, że złożone do akt zaświadczenia o zatrudnieniu i wynagrodzeniu stanowią miarodajny dowód potwierdzający wysokość otrzymanego w spornych latach wynagrodzenia, od którego pracodawca odprowadził składkę na ubezpieczenie społeczne. Apelująca nie przedstawiła żadnych dowodów pozwalających na podważenie wpisów znajdujących się w zaświadczeniu RP 7, a to na niej spoczywał ciężar udowodnienia wysokości wynagrodzenia, od którego pracodawca odprowadził składkę na ubezpieczenie społeczne, w kwotach przez siebie wskazanych, gdyż to ona wywodziła z tego faktu korzystne dla

siebie skutki procesowe. Jeśli takowe dowody znajdują się w jej posiadaniu, to może złożyć kolejny wniosek do organu rentowego.

Wobec ograniczenia apelacji tylko do ustalenia, że wnioskodawczyni ma prawo do uwzględnienia do ustalenia kapitału początkowego okresu pracy w Czechosłowacji, wysokość wynagrodzenia, którą należy przyjąć w tym okresie pozostała poza rozstrzygnięciem Sądu Apelacyjnego, a wypowie się w tym zakresie po raz pierwszy organ rentowy w decyzji.

Wniosek o przeliczenie kapitału początkowego na nowo „zgodnie z nowelizacją ustawy emerytalnej, która weszła w życie od 1 października 2013r.” pojawił się po raz pierwszy w piśmie procesowym z dnia 4 lipca (...). i wobec tego, że nie podlegał merytorycznemu rozpoznaniu ani w zaskarżonych decyzjach przez organ rentowy, ani przez Sąd Okręgowy, zatem nie mógł być rozpoznany przez Sąd Apelacyjny. Postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych poprzedza decyzja organu rentowego wydana w trybie administracyjnym. Decyzja ta wyraża stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako strony postępowania administracyjnego, które może być zakwestionowane w drodze odwołania (art. 83 ust. 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 476 § 2 k.p.c. i art. 477⁹k.p.c.). Zakres rozpoznania i orzeczenia (przedmiot sporu) w tych sprawach wyznaczony jest zatem w pierwszej kolejności przedmiotem decyzji organu rentowego zaskarżonej do sądu ubezpieczeń społecznych, a w drugim rzędzie przedmiotem postępowania sądowego determinowanego zakresem odwołania od tejże decyzji. Treść decyzji wyznacza więc zakres i przedmiot rozpoznania sądowego, w którym sąd rozstrzyga o zasadności odwołania w granicach przedmiotu zaskarżonej decyzji. Sąd nie działa w zastępstwie organu rentowego i choć samodzielnie oraz we własnym zakresie rozstrzyga wszelkie kwestie objęte treścią zaskarżonej decyzji, to jego rozstrzygnięcie odnosi się do tejże decyzji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 sierpnia 2011 r. sygn. III UZ 17/11, opubl. LEX nr 1422061).

Konkludując stwierdzić należy, że do ustalenia wartości kapitału początkowego J. P. zaliczeniu podlega jedynie okres zatrudnienia ubezpieczonej w byłej Czechosłowacji od 24 września 1975 r. do 31 marca 1980 r. na podstawie art. 174 ust. 2 w związku z art. 6 ust. 2 pkt 1 lit. c ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Wyrok Sądu I instancji, a także poprzedzające go decyzje organu rentowego, podlegały zmianie, albowiem zasadny okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego, o czym Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w punkcie pierwszym sentencji wyroku. Pozostałe zarzuty apelacji należy ocenić jako chybione a przez to apelacji ubezpieczonej w pozostałym zakresie należy odmówić słuszności. Z tych względów i z mocy art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w punkcie drugim wyroku. O kosztach procesu w instancji odwoławczej orzeczono jak w punkcie trzecim wyroku zgodnie z treścią przepisu art. 108 § 1 k.p.c. oraz § 11 ust. 2, § 12 ust. 1 pkt. 2 w zw. z § 2 ust. 3 i § 15 pkt. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (t. j. Dz.U. z 2013 r., poz. 490).